

קדושת שביעית בא"י ביד עכו"מ

יש קנין או אין קנין?

- א. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מז עמוד א
מתני'. המוכר את שדהו לעובד כוכבים - לוקח ומביא ממנו בכורים, מפני תיקון העולם.
גמ'.
- אמר רבה: אף על פי שאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר, שנאמר: "כי לי הארץ", לי קדושת הארץ, אבל יש קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: "השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם".
  - ור"א אומר: אף על פי שיש קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מידי מעשר, שנאמר: "דגנך", ולא דגן עובד כוכבים, אבל אין קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: "לד' הארץ".
במאי קמיפלגי? מ"ס: "דגנך" ולא דגן עובד כוכבים, ומר סבר: "דיגונך" ולא דיגון עובד כוכבים...
אמר רב חייא בר אבין, ת"ש: "המוכר שדהו לעובד כוכבים - לוקח ומביא בכורים, מפני תיקון העולם." מפני תיקון העולם אין, מדאורייתא לא! אמר רב אשי: שתי תקנות הוו. מעיקרא הוו מייתי מדאורייתא, כיון דחזו דקא מקרי ומזבני, דסברי בקדושתיהו קיימן, תקינו להו דלא ליתו. כיון דחזו דמאן דלא סגי ליה מזבן וקא משתקען ביד עובדי כוכבים, הדר תקינו להו דליתו.

שיטת רמב"ם

- ב. רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י
עכו"ם שקנה קרקע בא"י לא הפקיעה מן המצוות אלא הרי היא בקדושתה, לפיכך אם חזר ישראל ולקחה ממנו אינה ככיבוש יחיד אלא מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים והכל מן התורה כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם.
ויש קנין לעכו"ם בסוריא להפקיע מן המעשרות ומן השביעית כמו שיתבאר.

- ג. כסף משנה הלכות תרומות פרק א הלכה י
עכו"ם שקנה קרקע בא"י לא הפקיעה וכו'. בסוף פרק השולח גיטין (דף מ"ז) איפליגו רבה ור"א במילתא ופסק כרבה דרב אשי דבתרא הוא מתרץ מתני' אליביה...

- ד. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה כט
עכו"ם שקנה קרקע בארץ ישראל וזרעה בשביעית פירותיה מותרין, שלא גזרו על הספיחין אלא מפני עוברי עבירה, והעכו"ם אינן מצווין על השביעית כדי שנגזור עליהם.

- ה. משנה מסכת שביעית פרק ו משנה א
שלוש ארצות לשביעית כל שהחזיקו עולי בבל מארץ ישראל ועד כזיב לא נאכל ולא נעבד...

- ו. פירוש המשניות להרמב"ם, שביעית ו:א, לפי כפתור ופרח
שאם תעבד על ידי אחר אסור לאכול ממה שתוציא.

- ז. רדב"ז הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה כט
ומ"ש רבינו בפירוש המשנה "לא נאכל ולא נעבד ואם תיעבד ע"י אחר אסור לאכול ממה שתוציא" ע"כ איירי בשנעבדה באיסור כגון ישראל. אבל אם עבדה העכו"ם עכו"ם לא נצטווה ולפיכך מותר לאוכלן. הילכך אם עבדה ישראל אף על פי שהיא של עכו"ם כיון שנעשה איסור בעבודתה אין אוכלין את פירותיה.

- ח. דרך אמונה - ביאור ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה כט
וכ"פ רבנו בפ"א מתרומות ה"י דאין קנין לגוי ולא חילק דבזה"ז שאני.

- ט. ספר כפתור ופרח פרק מז
ואל הרב ז"ל יש לי להאמין אף על שמאל שהוא ימין.

- י. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד:כו
כל שהחזיקו בו עולי בבל עד כזיב אסור בעבודה וכל הספיחין שצומחין בו אסורין באכילה.

שיטות מהרי"ט ובית יוסף

יא. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קכב עמוד א

עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק, ואמר פירות הללו של ערלה הן, של עזיקה הן, של נטע רבעי הן - לא אמר כלום, לא נתכוון אלא להשיב מקחו.

יב. רש"י מסכת יבמות דף קכב עמוד א

של עזיקה - מפרדס מעוזק וגדר סביב לו לשומרו והיא שנת שביעית וקשיא לי דמאי איסור יש כאן אם עבר זמן הביעור לא שנה מן המשומר ול"ש מן המופקר אסורים וקודם הזמן אלו ואלו מותרים.

יג. תוספתא מסכת אהלות (צוקרמאנדל) פרק יח

העיד ר' יהודה בן יעקב מבית גוברין ויעקב ברבי יצחק מבית גופנין על קיסרי שהחזיקו בה מעולם והתירוה שלא במנין אמר ר' חנן אותה שנה שביעית היתה והלכו גויים לקרקסיות שלהן והניחו שוק מלא פירות ובאו ישראל ובזזום...

יד. ר"ש מסכת אהלות פרק יח משנה ט

והתירוה שלא במנין - מעצמן התחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממעשר ומשביעית אף על פי שלא נמנו חכמים להתירם במנין. ובאו ישראל ובזזום, ולא אסרום משום שביעית לאחר הביעור.

טו. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית פרק ו

רבי יוסי ב"ר בון בעי קומי רבי מנא מהו לטחון עם העכו"ם בארץ? א"ל מתניתא אמרה שהוא אסור, דתנינן "עושים בתלוש בסוריא אבל לא במחוכר", הא בארץ אפילו בתלוש היא אסור.

טז. תוספתא מסכת שביעית (ליברמן) פרק ו

אין מוכרין ואין לוקחין מן הגוי ומן הכותי פירות שביעית.

יז. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צ עמוד ב

אמר ליה רבי יוסי בר' חנינא לפוגא שמעיה: פוק אצר לי פירי שלש שנים, ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית.

יח. דרך אמונה - ביאור ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה כט

גוי שקנה קרקע כו'. בענין פירות גוים כבר האריכו בו קדמאי ובתראי ואכתוב בקצרה. הנה בעל התרומה מצדד בהל' א"י דבזה"ז מותר לחרוש ולזרוע בקרקע הגוי, דבזה"ז הוי כסוריא, דקי"ל יש קנין. וכן פטור מתרו"מ. וכעין זה בהלכות א"י להטור שער קדושת הארץ אות ב'. אבל בכפתור ופרח פמ"ז כ' שלא הסכים עמו הר"ר אליעזר טהור קדוש. וכך פסק רבנו (רמב"ם) בפ"א מתרומות ה"י דאין קנין לגוי, ולא חילק דבזה"ז שאני. וכן הסכים מרן בחזו"א סי' כ' שכל הראשונים חולקים ע"ז. וגם הגר"א שכ' ביו"ד סי' של"א סקכ"ח דדעת הרמ"א כספר התרומה, הוא עצמו לא ס"ל כן, כמו שהוכיח מרן (חזו"א) מביאורו (של גר"א) לירו'.

אמנם נחלקו הב"י והמב"ט אם גם בשביעית יש קנין או אין קנין, דדעת הב"י דמש"כ כאן רבנו "מותרין באכילה" היינו שאין בהן קדושת שביעית, ודעת המב"ט ובנו מהרי"ט שרק לענין ספיחין נאמר. וכבר הוכיחו מדברי רבנו בפ"א מתרומות הנ"ל דגם לענין שביעית קי"ל אין קנין, שהרי כתב שרק בסוריא יש קנין להפקיע ממעשר ושביעית, ע"ש. וכן בתשו' רבנו כ' בהדיא דרק לענין ספיחין התיר כאן...

וכ"כ החרדים והשל"ה ומהרי"ט דמרן הב"י חזר בו והודה לדעת המב"ט.

אמנם בפה"ש האריך כאן לקיים ד' הב"י שאין בפירות הגוי קדו"ש ופסק כן, ועל פיו נהגו כן בירושלים. וכבר השיב מרן בחזו"א על כל ראיותיו והביא ראיות ברורות שנוהג קדו"ש בשל גוים, ע"ש שהאריך. וכן הי' מורה ובא כל ימיו.

וגיסי הגר"ש ברזם זצ"ל שאל ממרן אם מותר לקנות פירות גוים בשביעית מישראל הסוחר בהן על סמך המקילין, והשיב שאסור. ושאל הרי אין איסור דלפני עור כאשר על ההוא יש על מי לסמוך להתיר, והשיב אין עליהן על מה לסמוך. ולאחד השיב אין להם רשות לנהוג כן. ומעשה שא' סמך על המקילין ולא ביער יין של שביעית, והורה לו מרן לשפוך את היין שנאסר. ועי' בחזו"א שביעית סי' י"ד סקי"ג.